

Constantin PARASCHIVESCU

Azi

Mărturisesc că m-am dus la premiera "Noptii furtunoase" de la Teatrul Odeon cu un gând preconcept în ce privește viziunea artistică a regizorului Mihai Măniuțiu. Mă așteptam să văd o versiune nouă a celebrei farse dominată de sugestii vizuale, având în vedere unele precedente scenice ale regizorului din ultimii ani, de la "Săptămâna luminată" la "Richard al III-lea". Curiozitate sporită și de faptul că asupra textului planează, încă, o restricție inhibantă în ce privește conturarea unei perspective înnoitoare, iar unele tentative, recente sau mai îndepărtate, au vizat detalii, fragmente oarecum ne semnificative (aparitii ale lui Ghiță Țircădău, patrularea prin holl și sală a gărzii civice, un Spiridon în coteț de găini) sau au minimalizat ceva din substanța comică prin transferul "onorabilității" în registru de mahala (1979, Teatrul Giulești). Da, dar un tânăr regizor, onorat de muze înainte de a obține lumescul certificat de absolvență, sfidează inhibiția și dovedește că o asemenea perspectivă e posibilă, e firească și legitimă tocmai asupra unui text unde credeam că nu se mai poate investi nimic nou, sau aproape nimic, "Conul Leonida față cu reacțiunea" montat de studentul Claudiu Goga la Teatrul din Brașov. Text static, cu dialog între doi bătrâni în pat. Și ce dinamică scenică izbutește! Atunci "Noaptea..." furtunoasă, din strada

Catilina, cu suita ei de "peripețiuni", de ce n-ar putea?

Gând preconcept. Perspectiva înnoitoare nu e să faci neapărat altfel și altceva, ci să faci bine, verosimil și cu real efect artistic, noua transpunere a textului. Și Mihai Măniuțiu mi se pare că o face în montarea de la Odeon, cu o distribuție de ași care, fără doar și poate, va figura, istoric, în seria marilor personalități care au onorat-o (după premiera din 1879, cu Ștefan Iulian, Grigore Manolescu, Aristizza Romanescu, cea din 1937 cu V. Maximilian, G. Timică, Ion Iancovescu, Maria Filotti, Silvia Dumitrescu-Timică, apoi 1949, Alexandru Giugaru, Marcel Anghelescu, Radu Beligan, Niky Atanasiu, Eugenia Popovici). Dacă e adevărat că teatrul lui Caragiale "e plin de ecouri memorabile", că au asupra spectatorului "efectul delirant pe care melodia operei italiene o are asupra publicului", cum spune George Călinescu, atunci e un privilegiu să urmărești soliștii de prestigiu reuniți aici, chiar fără efect "derilant". Marin Moraru - un Jupân Dumitrache vorbăreț, baletând permanent cu mâinile, fie ca să accentueze un gând, să exprime o certitudine sau o nedumerire, fie ca să alunge un "inamic", o bănuială, o spaimă. Gheorghe Dinică - ipistat mucalit, atent, cu ochii treji, de vulpe, vigilent "la o adică" din impuls cazon, dar împiedicat în limbă când e să reproducă fraze dintr-un simplu jurnal. Marcel Iureș - sentimental patetic în Chiriac, crai cu șmecherii teatrale și grozavii de parvenit autentic. Marian Râlea - vântură lume cu ifose patriotarde în Rică

Venturiano, care își tot pierde echilibrul și cade, în lojă, peste rampă (hm!), când e să se înalțe spre formularea unui principiu mai general. Marius Stănescu - Spiridon năpăstuit, care nu face caz de asta, ci înghite cu convingerea că va profita cândva de ceea ce știe.

Revelațiile spectacolului sunt cele două femei, Veta și Zița. Dacă în privința Ziței se mai poate spune că textul îi oferă câteva recitative teatrale, despre Veta s-a tot spus că nu prea are ce juca, rolul fiind mai palid, mai zgârcit cu oferta. Iar George Călinescu era tranșant - "Femeile sunt fără interes, mai degrabă vulgare". Ei bine, cele mai interesante creații sunt aici ale femeilor, Oana Pellea - Veta, Dorina Lazăr - Zița. Din romanțioasa și lasciva consoartă a jupânului, Oana Pellea face un personaj energic, abil, cu demoni în sânge, care-și joacă neînfricat ardoarea pasională, disimulează cu viclenie, rânjește detașat când e suspectată. Din aerele de subretă ale Ziței, Dorina Lazăr (fostă Vetă cu aproape douăzeci de ani în urmă) face o compoziție surprinzătoare, cu glas de turturică - o Ziță corpolentă, ciripind aria ambetării din amor, într-o vreme târzie... târzie... Nu întâmplător, pare-mi-se, cele două interprete iau cele mai multe aplauze.

Bun. Dar relațiile și ritmul? dar "ambițul"? Ambițul domină, formal, relațiile statornicite aici, pentru că nimeni nu contestă, cu vorba, autoritatea împusă în aer de brațele imperative ale jupânului. Cu fapta... ca și azi, când în mai toate mediile se proclamă, formal, un ambiț, agitând supremația principiilor, coatelor, buna conviețuire.

Ambianța e de curte interioară cu schele care o domină, coteț cu găini, un havuz cu îngerași de ipsos (decoruri: arh. Octavian Neculai). Căutarea "bagabontului" nu produce escaladarea acrobatică a schelelor, pentru că protagoniștii se pierd în prelungirea lor, în culise. Din când în când, șuieră un tren, localizând domiciliul cu bucluc pe la periferie. Uneori, zgomotul metalic al roților tulbură melodia replicilor și glasurile devin, de nevoie, stridente. Sau, la un moment dat, fără vorbe, zgomot pur, hilarant. Când toate s-au lămurit și personajele pleacă în bună armonie, un bot uriaș de locomotivă, cu farurile aprinse, într-un pufăit grozav, strivește curtea și schelăria. Și un mare nor de aburi invadează scena. Asta n-am înțeles-o.

Carmen STANCIU

Caragiale

la puterea a doua

Nici că se putea găsi un autor mai potrivit decât Caragiale pentru a crea o imagine mai reală a momentului în care se găsește teatrul românesc.

Incontestabil despre "O noapte furtunoasă", spectacol în regia lui Mihai Măniuțiu, realizat de SMART și Teatrul Odeon, se va vorbi mult. Voci pro sau contra se vor ridica pentru a dezbate aspecte importante sau detalii insignifiante ale montării. De la "cât de aproape este versiunea lui Măniuțiu de spiritul autorului" până la "modernitatea clasicilor"; de la "extraordinara viziune a personajelor" până la "Bine, bine, dar ce căuta locomotiva pe scenă" (pentru a parafraza o replică celebră a lui Nenea Iancu).

Las însă retorica pe seama unor condeie mai versate în reflectarea (cu grație și/sau virulență) a operei spectacologice în favoarea elucidării unui aspect ce mi se pare definitoriu pentru această montare.

"O noapte furtunoasă" este exemplul perfect a ceea ce înseamnă în contemporaneitatea românească o *producție teatrală*. Este soluția impusă de experiența celor ce fac teatru în România și de realitatea în care trăim, răspunsul cel mai convingător (până acum) la întrebări ce reveneau cu obstinație în dezbaterile din ultimii ani: "Încotro se îndreaptă teatrul românesc?", "Când vor apărea acei manageri de teatru, acei oameni capabili să traseze strategii și să găsească banii necesari aplicării acestora?"

Iată că trustul cel mai important din mass-media românească, Mediapro International, a avut curajul (în opinia unora) și inteligența (în opinia altora) să creeze o societate ce are drept scop realizarea unor producții teatrale rentabile, bazate pe legile economiei de piață și, mai mult decât atât, crearea unui piețe de desfacere pentru aceste produse culturale - o piață în care cererea și oferta să funcționeze pe același principii manageriale.

SMART - Select Management Art (societate "administrată" de domnul Traian Petrescu, secondat de Corina Constantinescu și Roxana Bușu) se află cu "O noapte furtunoasă" la cea de-a treia producție. Și nici una dintre celelalte campanii independente din peisajul teatral românesc ("777" sau recent înființatul Teatrul ACT) nu a reușit să atingă măcar jumătate din succesul artistic, mediatic sau de "casă" al SMART.

Dincolo de suportul financiar direct al Mediapro și de facilitățile de acces la mijloacele mass-media, de

apartenența la trustul lui Adrian Sârbu, trebuie să recunoaștem că SMART a reușit pentru că a știut să opteze pentru proiectele cele mai promițătoare, să asigure artiștilor toate condițiile necesare realizării unor spectacole de succes și mai presus de toate (înlăturând stressul legat de obicei de lipsa banilor, a spațiilor de repetiții, a producției propriu-zise), a știut să creeze pentru fiecare spectacol o echipă, să adune un grup de oameni stăpâniți de aceleași interese artistice și (nu e nici o rușine!) financiare.

De aici disponibilitatea unor nume importante ale teatrului românesc de a se supune unui regim de lucru mai puțin obișnuit, cu timpi de repetiție concentrați pe durate scurte, un număr fix de reprezentații, a căror dată precisă e cunoscută cu mult înaintea premierii și de la care nu te poți abate.

"O noapte furtunoasă" este de fapt o imensă provocare. A fost mai întâi o provocare pentru Mihai Măniuțiu, apoi pentru actori și acum pentru public.

Este un spectacol consonant cu timpurile în care trăim, o variantă de "reportaj TV" a piesei lui Caragiale, realizată la puterea a doua: actorii dau viață unor personaje care la rândul lor, interpretează cu aplomb, nonșalanță și inconștientă artificialitate roluri, de parcă s-ar afla în fața camerelor de luat vederi a sute de spectatori - reporteri ai "știrilor celor mai trăznite".

"O noapte furtunoasă" este un spectacol care (confirmă din nou) legea nescrisă a teatrului potrivit căreia, odată născută, opera are viața ei proprie, și ne conduce pe toți - creatori sau spectatori - acolo unde vrea ea, obligându-ne să-i admitem pentru totdeauna existența.